

גיטין ז'. - שלח ליה מר עוקבא - אדם אדם ב' - אדם אדם

שלח ליה מר עוקבא לרבי אלעזר
בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות מהו?
שרטט וכתב ליה
אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי (תהלים ל"ט, ב')
אף על פי שרשע לנגדי - אשמרה לפי מחסום.

שלח ליה
קא מצערי לי טובא ולא מצינא דאי קום בהו
שלח ליה
דום לה' והתחולל לו (תהלים ל"ז, ז')
דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים
השכם והערב עליהן לבית המדרש והן כלין מאיליהן
הדבר יצא מפי ר"א ונתנוהו לגניבא בקולר.

רש"י שם

העומדים עלי - לחרף ולגדף:
וכידי למוסרן - כה כידי להלשין עליוהו;
לנגדי - מריבני ומקניטני:
גניבא - היה הולק עליו:
קולר - שלשלת של ברזל שנותנין שם המוכתבים למלכות להריגה:

תוספות שם

- והוא יפילם חללים - בפי בתרא דזבחים (דף קטו.) דרש"י דום בענין אחר גבי וידום אהרן (ויקרא י) אע"פ שהפיל לך חללים אתה דום:
השכם והערב עליהן - דריש דום כמו דמדומי חמה (שבת דף ק"ח:) אע"ג דאמר בבבא קמא (דף צג.) המוסר דינו לשמים הוא נענש תחילה הא אמר ה"מ דאית ליה דינא בארעא אי נמי השכם עליהם לבית המדרש קאמר לעסוק בתורה:
• מר עוקבא- אמורא בבלי בדור הראשון, היה ראש הגולה עמד בראש ב"ד חשוב בעיר כפרי. מפורסם במעשה צדקותיו והיה נוהג להרבות במתן בסתר.
• ר' אלעזר (בן פדת)-אמורא בבלי בדור השני עלה לא"י והיה ראש ישיבה בטבריה. כל ימיו היה עני מרוד מרבה לשבח את המיידות הטובות ובעיקר את השלום.
• גניבא- חכם בבלי בדור הראשון והשני היה בר פלוגתא של ראש הגולה מר עוקבא וניסה להורידו מגדולתו. נהרג ע"י המלכות לא היה מקובל כ"כ על חבריו.

רמב"ם הלכות ס"ת ז', ט"ז

(טז) כל כתבי הקדש אין כותבין אותן אלא בשירטוט אפילו כתבן על הנייר ומותר לכתוב שלש תיבות בלא שירטוט יותר על זה אסור כרך זה שיש בו תורה נביאים וכתובים אין קדושתו כקדושת ספר תורה אלא כחומש מן החומשים דיך היתר כדין החסר:

רמב"ם הלכות יבום וחליצה ד', ל"ה

(לה) כשכותבין גט יבמין או כתובת יבמין משרטט מקום הפסוקים שאסור לכתוב שלש תיבות בלא שרטוט ויבמה שחלצה מותרת להנשא ביום חליצתה שהרי אינה חולצת עד שתשלים תשעים יום:

שו"ע יו"ד רפ"ד, א' - ב'

סימן רפד - שלא לכתוב בלא שרטוט:

(א) כל כתבי הקודש אין כותבין בלא שרטוט, אפילו כתובים על הנייר.
(ב) אסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלא שרטוט, אם הוא כתב אשורית. (ואין חילוק בין כתיבה לחקיקה בעצים או בזהב (ב"י בשם ר' ירוחם נתיב ב') ומיהו באגרת שלומיים מותר לכתוב אפילו כמה תיבות מהפסוק לדבר צחות: הגה - ואם שרטט שיטה העליונה, שוב לא צריך (טור בשם ר"ת). וי"א דאין לכתוב דברים של חול בכתב אשורית שכותבין בו התורה (שם בשם רבינו ירוחם):

ערוך השלחן שם

אמרו חז"ל בגיטין [ו' ב] שאסור לכתוב אף פסוק אחד בלא שרטוט ורק שתי תיבות כותבין בלא שרטוט ויש סובר שם שלש תיבות מותר וד' אסור והרמב"ם בספ"ז מס"ת פסק כן דג' מותר ד' אסור אבל בפ"ד מיבוס תב דג' אסור ולכן כתבו שבכאן הוא טעות [הגמ"י] וגם הבה"ג והרא"ש פסקו לחומרא וכ"כ הטור והש"ע והכי קיי"ל ודווקא בכתב אשורית אבל בכתב לע"ז אין אסור בדבר ויכול לכתוב אף הרבה בלא שרטוט כן פסקו הרמב"ן והרשב"א והר"י והמרדכי והגהמ"י אבל הרא"ש מגמגם בדבר להצריך שרטוט גם בכתב לע"ז ורבינו הב"י פסק כרוב הפוסקים דמותר בלע"ז וכן אנו נוהגים מיהו גם עתה יש מדקדקים בזה:

אין חילוק בין על קלף ובין על נייר ובין בחקיקה בעצים או בזהב אין לכתוב פסוק מכל התנ"ך בלא שרטוט ויותר משתי תיבות אסור בכתב אשורית ויש מי שאומר שאם התיבה השלישית אינו גומר העניין כמו מים קרים על נפש עיפה כשכותב מים קרים על אין לזה שום פירוש ומותר בכה"ג בלא שרטוט [פ"ת בשם רשב"ש] ואינו מובן כלל היתר זה אמנם זהו וודאי כשאינו מסיים התיבה בשלימות אלא בציון קו לא נחשב זה לתיבה כלל וכן אם כתב אל"ף למ"ד ביחד נ"ל דאינו בחשבון כיון דבס"ת תפילין ומזוזות אסור לכתוב כן א"כ אין זה תיבה של כתב אשורית וכ"ש אם כותב בנוטריקון ופשוט הוא דניירות העשויות במלאכתן כשרטוטין מדיו כמו שמצוי בזמנינו דמותר לכתוב עליהם כמה שירצה:

ספר החינוך מצוה שלח

ואולם לפי הדומה, אין במשמע שאם בא ישראל אחד והתחיל והרשיע לצער חבירו בדברים הרעים שלא יענהו השומע, שאי אפשר להיות האדם כאבן שאין לה הופכים, ועוד שיהיה בשתיקתו כמודה על החירופין, ובאמת לא תצוה התורה להיות האדם כאבן שותק למחרפיו כמו למכרכיו, אבל תצוה אותנו שנתרחק מן המדה הזאת, ושלא נתחיל להתקוטט ולחרף בני אדם, ובכן ינצל אדם מכל זה, כי מי שאינו בעל קטטה לא יחרפוהו בני אדם, זולתי השוטים הגמורים, ואין לתת לב על השוטים.

ואם אולי יכריחנו מחרף מבני אדם להשיב על דבריו, ראוי לחכם ששייב לו דרך סלסול ונעימות ולא יכעס הרבה, כי כעס בחיק כסילים ינוח, וינצל עצמו אל השומעים מחירופיו וישליך המשא על המחרף, זהו דרך הטובים שבבני אדם.

ויש לנו ללמוד דבר זה, שמותר לנו לענות כסיל, לפי הדומה, מאשר התירה התורה הבא במחתרת להקדים ולהורגו, שאין ספק שלא נתחייב האדם לסבול הנזקין מיד חבירו, כי יש לו רשות להנצל מידו, וכמו כן מדברי פיהו אשר מלא מרמות ותוך, בכל דבר שהוא יכול להנצל ממנו.

ואולם יש כת מבני אדם שעולה חסידותם כל כך שלא ירצו להכניס עצמם בהוראה זו להשיב חורפיהם דבר, פן יגבר עליהם הכעס ויתפשטו בענין יותר מדי, ועליהם אמרו זכרונם לברכה [שבת פ"ח ע"ב] הנעלבין ואינם עולבין, שומעין חרפתם ואינם משיבין, עליהם הכתוב אומר [שופטים ה', ל"א] ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

הגר"א משלי כ', כ"ב

אל תאמר אֲשֶׁלְמָה רַע קִנְה לְדִי וְיִשַׁע לְךָ:

אל תאמר גוי בעת שאחד רוצה להרע לך ויש לאל ידיך לשלם לו רע, אל תאמר אשלמה רע. ואשר אתה ירא שיעשה אתך רע עכשיו, כאשר לא אשלמה לו רע, וגם אח"כ יעשה לי רעה אל תירא. כי קוה לה' שלא יעשה לך מאומה, שיגרע יכולתו מהרע לך, וגם עכשיו יושע לך ה' מצרתך. וכן הוא בעבודת הבורא ית' אל תאמר כבר כליתי כל ימי ברצון תאוותי כאשר יעשה העבד הרע, ואיך אשוב לה' אלא אשלם עכשיו הרע ואהנה מהאי עלמא. א"ת כן אלא קוה לה' ויושע לך וכמ"ש מי שאכל שום וריחו נודף כו':

א.

עיון יעקב

אף שמר עוקבא עצמו היה אבי"ד מ"מ לא רצה למיעבד דינא לנפשיה ואולי מוחזק צערא יעביר עליו שורת הדין להכי שאל מרבי אלעזר מה דינו.

מהרש"א

אמרתו אשמרה גוי אשמרה לפי מחסום גוי. כפל בזה השמירה, שאמור השמירה בעלמא מהניא לפי דרכי מחטוא בלשוני. אבל אוסיף שמירה לתת מחסום לפי בעוד רשע לנגדי לחרפני בפני, כי אז קשה לי להתאפק מלהשיבו כאילו צריך מחסום לפי וז"ש אעפ"כ דקא מצערי לי טובא ולא מיצינא. **פני יהושע**

רש"י בד"ה העומדים עלי לחרף ולגדף עכ"ל. הנראה שבא ללמד בזה דדוקא כה"ג שעמד עליו בדברי חרוף אסור למוסרו משא"כ אם היה גניבא מוסרו למלכות ודאי דשרי למר עוקבא להציל עצמו ולמסור את גניבא למלכות כדאיתא להדיא בחו"מ (סי' שפ"ח):

פתח עינים

ובידי למוסרם למלכות מהו. למוסרן למלכות פ"י ליתן אותם במשמר יום או יומיים כדי שיתסרו מהו שרי או אסיר מי אמרינן כיון שלא אחסר אותם ממונם שרי או דילמא דאסיר לישראל להינקם לעולם מחבירו ישראל ע"י גוי אף דליכא הפסד ממון. שיטה כתיבת יד.

חת"ס סופר

בני אדם העומדים עלי. פירש"י לחרף ולגדף. לכאורה היה נראה שכ"כ מפני שהאמת כן היה שהרי גניבא צדיק ות"ח היה ולא נמצא עליו אלא שהיה פלגאה לקמן ל"א ע"ב ופירש"י ד"ה פלגאה וכו' ועיין לקמן ס"ה ע"ב גניבא נפיק בקולר הוה וכו'. וא"כ לא עמדו עליו אלא לחרפו ואפ"ה אי לאו דיכול להציל עצמו ע"י השכמת בהמ"ד היה רשאי למסרו למלכות דיש בוטה כמדקרת חרב אבל מדפירש"י אקרא בעוד רשע לנגדי מריבני ומקניטני מוכח דפשיטא לי לרש"י דאלו היה מצעריה בממון וזיוף מותר למסרו ואינו צריך להשכים ולהשכים כי הבא להרגך השכם להרגו וכן פסק הרמב"ם פ"ט מחובל ומזיק ה' י"א בסופו וכן המיצר ומצער הצבור מותר למסרו ביד גוי להכותו וכו' אבל מפני צער יחיד אסור למסרו וכו' משמע מיצרו מצער בעלמא אבל מפסידו מותר למסרו שלא יפסדנו עוד כמ"ש רמ"א חו"מ סי' שפ"ח סעיף ט' וכ"כ ש"ך שם סי' נ"ט וסי' ס'. אך מאי דפשיטא לרמב"ם דבמצער ציבור מותר למסרו נושאי כליו לא הראו מקום מאין לו דין זה. וצ"ל דמשמע מסוגיין דאי לאו דהוה ליה הצלה ע"י השכם והערב היה מותר למסרו וזה שייך ביחיד לעצמו אבל בציבור קדירא דבי שותפא מי יעריב וישכים בעד כולם ע"כ מותר למסרו. ועי' פניי בשקלא וטריא דשמעתין דבריו דברי אלקים חיים המה ונלמד ממנו אפ"י להשכים ולהעריב למסור דינו לשמים נמי אינו נכון אפ"י אין לו דין למטה כל זמן דמצי למיקם בהו ולא יבלום פיו בשעת מריבה א"כ לא מצי למיקם בהו אז מותר להשכים ולהעריב עליהם ואי הם גורמים לו דמחמת צערו יש לו ביטול תורה ותפלה מותר בכל כי א"א להשכים ולהעריב וזה שאמר דהע"ה החשיתי מטוב שלא יכולתי להשכים ולהעריב ע"כ דברתי בלשוני זהו היוצא לנו מדברי פניי ז"ל:

רמב"ם חובל ומזיק פרק ח'

(ט) אסור למסור ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפילו היה מיצר לו ומצער וכל המוסר ישראל ביד גוים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא: (יא) עשה המוסר אשר זמם ומסר יראה לי שאסור להרגו אלא אם כן הוחזק למסור הרי זה יהרג שמא ימסור אחרים ומעשים בכל זמן בערי המערב להרוג המוסרים שהוחזקו למסור ממון ישראל ולמסור את המוסרים ביד הגוים להרגם ולהכותם ולאסרם כפי רשעם וכן כל המיצר לציבור ומצער אותן מותר למסרו ביד גוים להכותו ולאסרו ולקנסו אבל מפני צער יחיד אסור למסרו ואסור לאבד ממונו של מסור ואע"פ שמותר לאבד גופו שהרי ממונו ראוי ליורשו:

צדקת הצדיק ר"ח

ולכן צריך להיות השמאל נעלמת ולהשמר מכעס וקפדנות לגמרי ומקנאה ושנאה ותחרות. רק בעיניך תביט וגוי (תהלים צ"א ח') הוא כענין (שם ל"ז ז') דום לה' דפרק קמא דגיטין (ז'). דעל ידי עיני השכל ושקידתם בבית המדרש ודברי תורה על ידי זה בא הניצוח ממילא בלי שישתמש בניצוח כלל:

ב.

יד יוסף

והא דלא אמר שרטט ושלח ליה. י"ל שסמך אדלעיל. עוד י"ל שלא כתב לו בכתב אלא בעי"פ עי"י שליח. ולכן לא קאמר כאן כתב ליה דום כו' כדלעיל.

המאירי

הוזכר בכאן במר עוקבא ששלח לו לר' אליעזר בני אדם העומדים עלי ובידי למסרם למלכות מהו וכתב ליה אשמרה לפי מחסום וכו' אף על פי שרשע לנגדי אשמרה לפי מחסום שלח ליה קא מצערן לי טובא ולא מצינא דאיקום בהדיהו שלח ליה דום לה' וכו' השכם והערב עליהם לבית המדרש וכו' וענין דום מלשון דמדומי חמה שבשחרית וערבית וקצת גאוניס סוברים שעל תפלה הוא רומז ולשון בית המדרש האמור בו לפי שרוב תפלותיהם בבית המדרש היו ודום הוא ענין כמו שתרגמו בתרגום ירושלמי וידום אהרן ושבח אהרן ועל ענין זה סמכו בעוסק בתורה ביחידי לומר עליו ישב בדד וידום ומכל מקום עיקר הפירוש בו על תלמוד תורה ויש שואלים בה והלא המסור מכלל המורידין הוא ולמה מיחה בידו ורב כהנא נמי חזינן בסוף בבא קמא קי"ז א' דשמטיה לקועיה דחד יש מתרצים בו שמכל מקום תחלה ראוי להרבות עליו בתפלה ואין נראה כן שהרי במוחלט הוא מוחה בידו ואומר שלא ישתדל לגרום להם שום רעה ולא אמר שיהא נותן מתון בכך ויש מפרשים שלא היו אלו המצרים לו מפסידים לו כלום בהדיא אלא שמוצערין אותו בדבריהם ובעסקיו עד שאיפשר שגורמים לו הפסד והוא שאמר מצערן לי ואף זה אין נראה לי שאף הוא לא היה מורה לעצמו היתר בכך מחמת צער דברים ומיני בזיונות אלא שיראה לי שאף במסור הגמור אף על פי שהוא בכלל מורידין מכל מקום אין מוסרין אותו למלכות שאם כן אף המוסרים אותו נעשד מסורות עליו וכל מיני מסורות מכוערים ומרוחקים אפילו בדרך נקמה אלא שאם יכולים לחבטו ולהורידו בשאר מיני הכאות וחבלות עושין:

עיון יעקב

הדבר יצא מפי רבי אלעזר. דקדק לומר יצא מפי ר' אלעזר כי קללתו ודבור של ת"ח עושה רושם ולכן בפעם שנית לא קתני שרטט וכתב ליה אלא שרצה לומר כן בפיו עי"י שלוחו כדי שיחול עליו קללתו וק"ל ובעי"פ מאריך בו שלא לצורך.

בן יהוידע

שם הדבר יצא מפי ר' אלעזר ונתנו לגניבא בקולר. נ"ל בס"ד, דברים הראשונים ששלח מור עוקבא לר' אלעזר לומר בני אדם העומדים עלי וכו', שלחם במכתב, ולא על ידי שליח בעל פה, מפני שאמר לו ובידי למסרם למלכות, ולא האמין למסור דברים אלו בידי שליח, ולכן שלח לו כל הדברים כתובים במכתב סגור, ומאחר דמור עוקבא שלח לו הדברים במכתב, אז גם ר' אלעזר החזיר לו תשובה במכתב, ולכך שרטט וכתב לו אמרתי אשמרה וכו', אבל שילוח השני שאין בו ענין מסירה למלכות, ואין בו סוד אלא רק שלח לו קא מצערן לי טובא, לא כתב זה במכתב, אלא שלח דברים אלו בעל פה עי"י שליח, דאין השליח מבין על מי הוא מדבר ומה רוצה בכך, ולכן גם ר"א החזיר לו תשובה בעי"פ עי"י השליח, ולהכי לא אמר הש"ס שרטט וכתב ליה, אלא אמר שלח דום לה' וכו', ומאת ה' היתה זאת הסיבה לשלוח מור עוקבא שילוח השני בעי"פ, כדי שגם ר"א ישלח הדברים בעי"פ, יצאו הדברים מפיו של ר"א ויעשו פרי, מה שאין כן אם היה כותבם במכתב לא היה מוציאם בפיו, ולזה אמר הדבר יצא מפי ר"א ונתנוהו לגניבא בקולר, ר"ל פועל זה נעשה לגניבא בשביל שהדבר יצא מפי ר"א, ולא כשלוח הראשון דכתב במכתב דוקא:

עיון יעקב

השכם והערב עליהם לבית המדרש. כיון שמשכים ומעריב כעבד לעבודת רבו וזה שכתוב בת' קמ"ג והאבדת כל צוררי נפשי כי אני עבדך ועי' בתוס' שכתבו עליהם לביה"מ קאמר לעסוק בתורה ר"ל הטעם לפי ששלח ליה לא מצינא דאיקום בהו ואיכא בברכות ס"ג א"ר יאשיהו כל המרפה עצמו מד"ת אין בו כח לעמוד ביום צרה שנא' (משלי כ"ד) התרפית ביום צרה צר כחכה עי"כ הבין רבי אלעזר שמר עוקבא מרפה עצמו מד"ת לכן כתב שלא מצי למיקם בהו כיון שאין לו כח לעמוד ביום צרה עי"כ נתן לו עצה שישכים ויעריב בשבילם לביה"מ לעסוק בתורה ויוכל למיקם בצער שמצירים לו והם כלים מעצמן ולהכי לא שלח ליה פסי זה בראשונה.

מהר"ל נתיבות עולם ח"ב עמ' רל"ה

ובפרי"ק דגיטין (ז', א') שלח ליה מר עוקבא לר"א בני אדם העומדים עלי ובידי למסורן למלכות מהו שרטט וכתב ליה אמרתי אשמרה מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי אעי"פ שהרשע לנגדי אשמרה לפי מחסום. שלח ליה קא מצערן לי טובא ולא מצינא דאיקום בהו שלח ליה דום לה' והתחולל לו והוא יפילם לפניך חללים חללים השכם והערב עליהן לבית המדרש והם כלין מאליהן הדבר יצא מפי ר"א ונתנוהו לגניבא בקולר עי"כ. פי' הכתוב שאם יעשה לך הרשע רע המתן לתשועת הש"י, ופי' דום כלומר שהוא ישתוק ולא יעשה דבר והשם ית' יעשה מלחמתו

כדכתיב (שמות י"ד) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. ועל כרחך פירושו בשביל שיהיה משכים ומעריב לבית המדרש, דאלי"כ לא שייך לומר דום כאלו אמר שהקב"ה ילחום מלחמתו והוא ישתוק ואל יעשה שום דבר, ולמה הקב"ה ילחום מלחמתו ואין זה רק בשביל שהוא מלחמת השם, ולמה הוא מלחמת השם רק מפני שהוא משכים ומעריב לבית המדרש והוא אל השם ית', לכך דבר זה בעצמו יהיה גורם שמפיל אותם חללים כי דבר זה נקרא מלחמת ה' כאשר ירצה להרע אל מי שהוא אל השם ית' לגמרי, ופי' הגון ומקובל הוא מאוד בפירוש הכתוב. ואין אל מה שאמר השכם והערב עליהן לבית המדרש רמז בכתוב, רק שהכתוב אומר שידום לה' לצפות ולקוות אל השם ית' כי הוא ילחום מלחמתו, ודבר זה אינו רק כשהוא בוטח בו יתברך א"כ הוא מוסר עצמו אל השם ית' וגם הוא משכים ומעריב לבית המדרש ובזה הוא חלקו של הקב"ה לגמרי כאשר משכים ומעריב לבית המדרש, כי הבטחון הוא על השכל וההשכמה לבית המדרש ללמוד תורה ג"כ אל השכל ואז מלחמתו מלחמת השם: [וע"ע חידושי אגדות כאן]

מהרש"א

שלח ליה דום לה' גו' והוא יפילם חללים חללים השכם גו' פירשו התוס' דום מלשון דמדומי חמה אבל א"כ הקדימו המאוחר שדרשו והתחולל שהוא מאוחר בקרא מקודם ואח"כ דרשו דום שהוא מוקדם בקרא וע"כ נראה שמלשון והתחולל דרשו מעיקרא חללים כו' ועוד דרשא אחרת מלשון תפלה כמו ויחל ועי"פ מ"ש פרק תפלת השחר כדי שתתחולל דעתו עליו והיינו השכם והערב עליהם לבהכ"נ להתפלל והם כלים מאליהן כמו שסיים בענין כי מרעים יכרתון מאליהן והשתא ניחא שיהיה דום כמשמעו כמו וידום אהרן כדדרשו בזבחים:

בן יהוידע

שם השכם והערב עליהם לבהמ"ד. נ"ל בס"ד מה שתלה הדבר בהשכם והערב, דשכר תורה ומצות בהאי עלמא ליכא, משום דאשה מעשה ידיה לבעלה, ואין לאדם שכר מן הדין, אך מה שעושה מתוך דחק, יש שכר בהאי עלמא, כדין אשה שדחקה עצמה זוכה לעצמה, וכל שזוכה בו בדין יש לו קבלת שכר גם בהאי עלמא, משום ביומו תתן שכרו [דברים כ"ד ט"ו], ולכן אמר לו השכם והערב, שתדחוק עצמך, אתה אב בית דין ומוטל עליך צרכי צבור, וקשה עליך אם תשכים ותעריב, ולכך נחשב זה עושה מתוך הדחק, דיש שכר גם בהאי עלמא, ואז בשכר זה יהיו כלים. ואמר עליהם רצה לומר שתשכים קודם מהם, ותעריב יותר מהם, כדי שלא יגין עליהם זכות תורה שלא לשמה שיש בידם, אפילו לפי שעה, כי גניבא היה חכם ובא לבית המדרש. או יובן אומרו השכם והערב לבית המדרש, רצה לומר שתתפלל שחרית וערבית בבית המדרש, במקום שאתה גורס, ואז פועלת התפלה יותר לזמר עריצים, ועל תפלה שייך לשון משכים ומעריב, וכמ"ש בריש ברכות, כיון דאמרי לרב דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו. ומה שאמר כלים מאליהם, הכונה שיהיה איזה סיבה שהם יפלו ברעה שסבבו לעצמם מידם, כדי שלא תהיה אתה בסוג כל שחבירו נענש על ידו, דאין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, אלא הם יפלו ברעה אשר יסבבו הם מעצמן להם:

בענין אגדה זו ע"ע אוצר מפרשי התלמוד גיטין א' עמ' ער"ה ואילך, ביאורי החסידות על השי"ס, רי"ף על העין יעקב, אהבת איתן שם, איי הים, בן יהוידע בדרך הנסתר.